

ПРОУЧВАНЕ ХИГИЕННИТЕ НАВИЦИ НА БОЛНИ С ХРОНИЧЕН ПАРОДОНТИТ

Нина М. Мусурлиева

МУ Пловдив, ФОЗ, катедра „ Социална
медицина и обществено здраве“

РЕЗЮМЕ — Зъбната плака е разглеждана като основен етиологичен фактор за развитието на пародонталните заболявания. Оралната хигиена се изтъква като основен елемент от профилактиката на пародонталните заболявания, въпреки това у нас липсват данни за оралнохигиенното ниво на пациентите с пародонтит. Цел на настоящата публикация е да се разгледат хигиенните навици на болните с хроничен пародонтит. В тази връзка през 2010-11 г. е проведено собствено проучване на оралната хигиена на 228 болни с хроничен пародонтит. Те са подбрани по метода на собствено случаен подбор в клиничните зали на катедра Пародонтология при ФДМ-Пловдив, и различни дентални практики в града. Използван е социологическият метод стандартно индивидуално интервю. Разработен е собствен въпросник, включващ въпроси, касаещи вида на използваната вода за уста, кратността на миене на зъбите, честотата на смяна четката за зъби, вида на използваните средства за почистване на зъбите, използване на води за уста, честота на почистване на зъбен камък, честота на посещение на дентален лекар. Устната хигиена на изследваните е незадоволителна. Те са прилагали главно традиционните средства за почистване на зъбите - четка и паста. По-голяма част от респондентите не използват предлаганите на пазара допълнителни средства за премахване на плаката и не почистват редовно зъбен камък.

Ключови думи: зъбна плака, орална хигиена, хроничен пародонтит

INVESTIGATION OF THE ORAL HYGIENE-RELATED HABITS OF PATIENTS WITH CHRONIC PERIODONTITIS

Nina M. Musurlieva

MU Plovdiv; Faculty of Public Health;
Department Social Medicine and Public Health

ABSTRACT— Oral hygiene is a risk factor for periodontal disease. Plaque control in patients with periodontal disease is the key in their prevention. In Bulgaria there are not data for the investigation of oral hygiene-related habits among patients with periodontal disease. The purpose of this publication is to explore and present the oral hygiene-related habits of patients with chronic periodontitis. A pilot research was made among 228 diagnosed patients with periodontitis visiting the Department of Periodontology, Faculty of Dental Medicine, Medical University of Plovdiv, Bulgaria in relation to their treatment. All patients were surveyed using a questionnaire specially designed for the study. The questionnaire includes issues concerning- the type of mouthwash water, the frequency of replacement toothbrush, the frequency of scaling, the frequency of visiting the

Corresponding author at: MU Plovdiv; Bulgaria, e-mail: nina_mussurlieva@abv.bg

dentist. Oral hygiene of the participants is poor. They are applied traditional means of cleaning teeth - brush and tooth paste. The majority of respondents do not use commercially available additional funds for the removal of plaque and tartar. They not scaling the tartar regularly.

Keywords: oral hygiene, plaque, chronic periodontitis

---

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Пародонталните заболявания имат инфекциозен характер (Bascones Martinez 2005, Clerehugh 2009). Като основен етиологичен фактор, отключващ патологичните процеси в пародонта, се приемат микроорганизмите от зъбната плака (Ботушанов 2000, Джемилева 1999). Количеството плака се определя от нивото на устна хигиена на индивида. За първи път през 1683 г. Antony van Leeuwenhoek споменава, че зъбите са му здрави и венците не кървят, когато ги почиства с плат и сол и въпреки това наблюдавал повече живи микроорганизми в устата си, отколкото е населението на Холандия.

Идеята за инфекциозното начало е еволюирала през годините. Авторите от 60-те години го приемат като единствено и достатъчно за развитието на заболяване. По-късно, тяхната концепция е заменена от по-балансираната бактериално - имунологична теория за етиологията на възпалителните заболявания на пародонта. Според нея плаката е нужна за развитието на пародонтита, но не е достатъчна за възникване на заболяване (Джемилева 1999, Clerehugh 2009, Zambon 1996). Появата на заболяване до голяма степен зависи от защитните фактори на макроорганизма (Ботушанов 1994, Bascones Martinez 2005, Escribano 2005, Offenbacher 1996). Оралната хигиена се изтъква като основен елемент от профилактиката на пародонталните заболявания, въпреки това у нас липсват данни за оралнохигиенното ниво на пациентите с пародонтит. Цел на настоящата публикация е да се разгледат хигиенните навици на болните с хроничен пародонтит.

2. МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

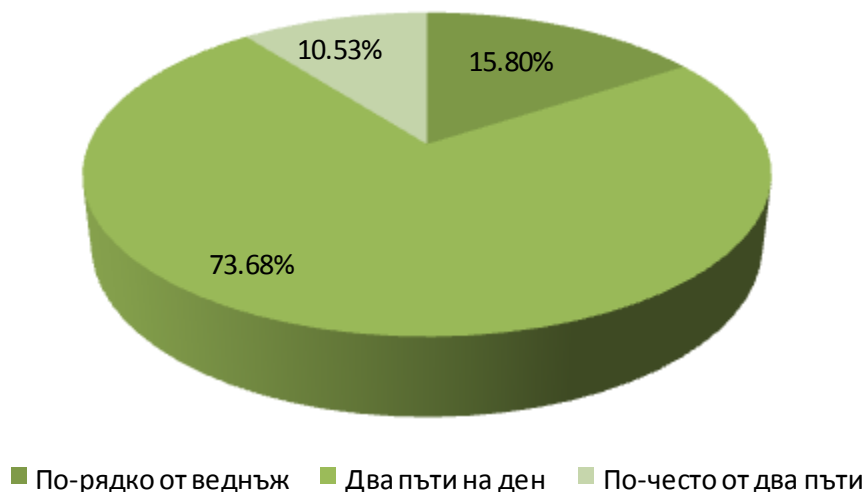
В тази връзка през 2010-11 г. е проведено собствено проучване на оралната хигиена на 228 болни с хроничен пародонтит. Те бяха подбрани по метода на собствено случаен подбор в клиничните зали на катедра Пародонтология при ФДМ-Пловдив, и различни дентални практики в града. За изчисляване на необходимия брой единици на наблюдение е използван двуетапният метод на Щейн. Използван е социологическият метод стандартно индивидуално интервю. Разработен е собствен въпросник, включващ въпроси, касаещи

- Вида на използваната вода за уста
- Кратността на миене на зъбите
- Честотата на смяна четката за зъби
- Вида на използваните средства за почистване на зъбите
- Използване на води за уста
- Честота на почистване на зъбен камък
- Честота на посещение на дентален лекар

Статистическата обработка е извършена с помощта на SPSS v.17. Приложен е анализ на честотните разпределения, линейна регресия, t тест на Student.

3. РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Кратност на миене на зъбите

Фиг. 1. Честота на миене на зъбите при болните с пародонтит

Данните от Фиг. 1 показват, че изследваните пациенти имат изградени хигиенни навици. Преобладава относителният дял на хората, които мият зъбите си два пъти на ден ($73.68 \pm 2.92\%$); ($15.80 \pm 2.41\%$) съобщават, че ги мият по-рядко от веднъж дневно, а само при ($10.53 \pm 2.03\%$) от разпитаните кратността е била „по-често от два пъти на ден”. Изводът, който се налага е, че респондентите са здравно информирани и с добра здравна култура.

Интерес представляваше кой по-често мие зъбите си – мъжете или жените (Таб. 1)

Таб. 1. Разпределение на болните спрямо честотата на миене на зъбите

Честота на миене на зъбите	Мъже			Жени			Общо		
	n	%	Sp	n	%	Sp	n	%	Sp
2 пъти	61	60.82	4.96	107	74.04	3.83	156	68.42	3.08
3 пъти	28	24.74	4.38	20	18.32	3.38	48	21.05	2.70
По-рядко	8	14.43	3.57	4	7.63	2.32	24	10.53	2.03
Всичко	97	100.00	-	131	100.00	-	228	100.00	-

Оказа се, че 75% от жените мият редовно зъбите си по два пъти на ден. Получените резултати съвпадат с изнесените от други проучвания, доказващи, че жените са по-суетният пол и много повече държат на белоснежната усмивка и естетиката (Атанасова 1984).

Видове средства, използвани за орална хигиена

Освен четката, ефикасното премахване на зъбната плака изисква използването и на други средства за интердентална хигиена: дентални конци, интердентални четки, иригатори, стимулатори (Ботушанов 2000, Ботушанов 1996). Пациентите, попаднали в извадката са разпитани „С какво основно са почиствали зъбите си?“.

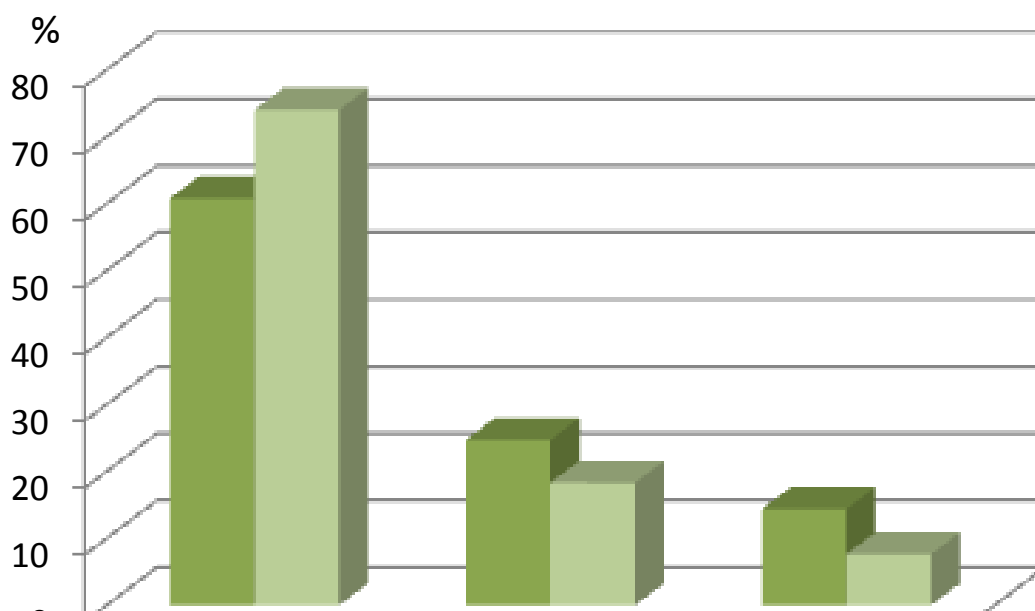
Оказва се, че 195 души ($85.53 \pm 2.33\%$) са ползвали традиционните средства четка и паста за зъби, ($2.19 \pm 0.97\%$) интердентални клечки, ($0.44 \pm 0.44\%$) дентални конци, ($11.84 \pm 2.14\%$) всички от изброените средства (Фиг. 2). Нито един от разпитаните не споделя, че е ползвал интердентални четки. Потвърждава се изнесеното твърдение в редица проучвания, че миенето с паста и четка за зъби е най-използваният метод за орална хигиена (Azodo 2012, Manzar 2015, Parveen 2011). Очевидно е, че попадналите в извадката не са запознати с предимствата и действието на разнообразните средства предлагани на пазара за допълнително механично премахване на плаката и не ги използват. Това би могло отново да се обясни с икономическото състояние на населението в България, тъй като по литературни данни задоволяването на денталните нужди е свързано с по-висок социално-икономически статус (Kim 2007).

Фиг. 2. Видове средства за почистване на зъбите, използвани от болните с пародонтит

Честота на смяна на четката за зъби

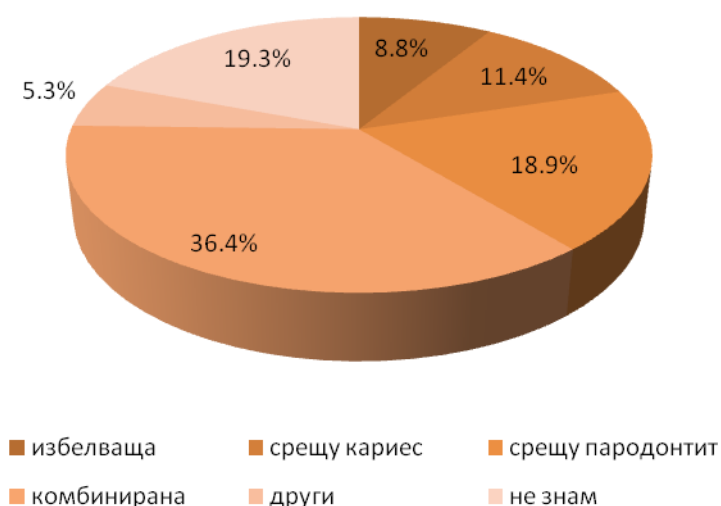
Ефикасното премахване на плаката зависи и от периода, през който се сменя четката за зъби. С времето нейните косми се деформират и накланят, а това води до намаляване на почистващото ѝ действие. Болшинството от интервюираните жени ($74.04 \pm 3.83\%$) и мъже ($60.82 \pm 4.96\%$) са сменяли четката си както се препоръчва от денталните лекари на 2-3 месеца, т.е. те са били информирани по отношение на оралната хигиена. Сред интервюираните има пациенти, които отговарят, че изобщо не са я сменяли докато не се изхаби - 24 души ($10.53 \pm 2.03\%$). От Фиг. 3 е видно, че такъв отговор дават повече мъже, което потвърждава изводите на други автори, че жените имат по-висока здравна култура от мъжете и по-стриктно спазват инструкциите на производители и здравни специалисти (Vassend 1993).

Фиг. 3. Разпределение по пол и период на смяна на четката за зъби.

Вид на използваната паста за зъби

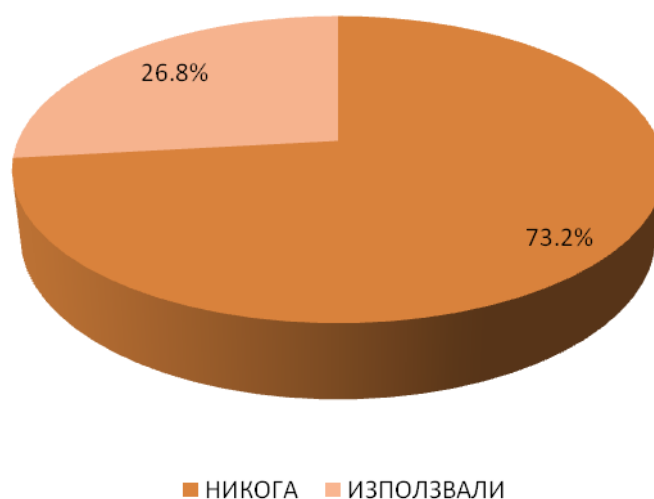
Относно вида на използваната паста за зъби прави впечатление, че цели 19% използват специализирана паста за зъби срещу пародонтит. Интересен е фактът, че приблизително такъв е относителният дял на респондентите, които не знаят каква паста използват. Резултатът може да се обясни с ниска здравна култура на изследваните, липса на информираност или просто липса на заинтересованост относно оралното здраве.

Фиг. 4. Видове паста за зъби, използвани от болните с пародонтит

Употреба на вода за уста

Голяма част от респондентите (73.2%) съобщават, че никога не са използвали вода за уста, т.е те не прилагат химически контрол върху плаката (Фиг. 5). Този резултат, сравнен с отговорите на въпроса „С какво основно почиствахте зъбите си?“, доказва, че пациентите попаднали в извадката, използват предимно традиционните и най-популярни средства и методи за лична орална хигиена. Подобни са резултатите от проучване на професор Атанасова и колектив, проведено през 80-те години в гр. София (Атанасова 1984).

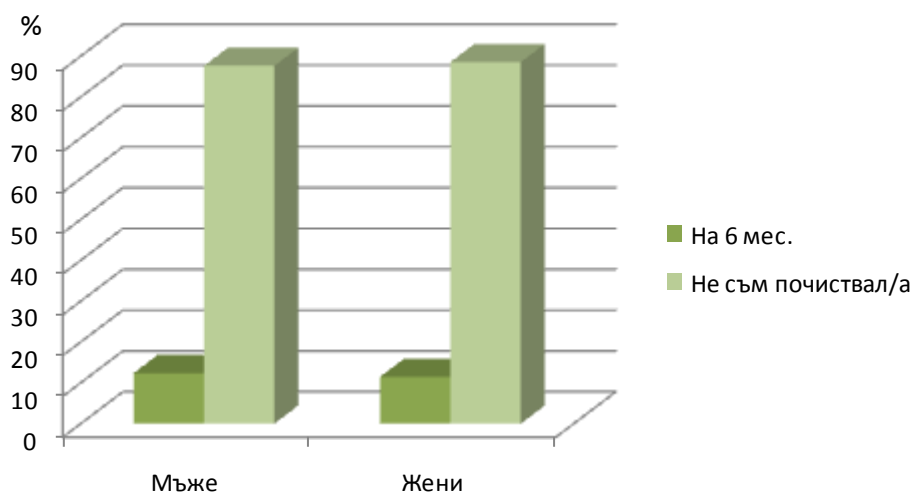

Фиг. 5. Отговори на въпроса „Използвате ли вода за уста?“.

Регулярност в почистването на зъбен камък

Зъбният камък, натрупан в големи количества механично дразни гингивата и създава условия за възпаление. Основно изискване в съвременната пародонтология е неговото периодично отстраняване и полиране на зъбите на всеки 6 месеца. Това се прави превантивно за недопускане на пародонтални заболявания и като инициална терапия преди всяко друго лечение на пародонтит.

На пациентите с пародонтит е зададен въпроса „Колко често ви е почистван зъбен камък преди появата на пародонтита?“. Прави впечатление високият дял на отговорилите, че не са почиствали зъбния си камък ($88.16 \pm 2.14\%$). Относителният им дял при двата пола е приблизително еднакъв - ($87.63 \pm 3.34\%$) мъже; ($88.55 \pm 2.78\%$) жени (Фиг. 6). Само ($11.84 \pm 2.14\%$) от интервюираните са спазвали изискването за профилактично почистване на 6 месеца.

Фиг. 6. Разпределение по пол и регулярност на почистване на зъбния камък

Резултатът показва, че попадналите в извадката или не са били достатъчно здравно мотивирани и информирани (изтъкват липса на проблеми), или поради финансови и психологични причини не са изпълнявали тази дентална манипулация (Фиг.7) . Почистването на зъбен камък не влиза в пакета на дейности, покрити от НЗОК.

Фиг.7. Зависимост между регулярността в почистването на зъбен камък и причините, които спират пациентите от посещение при зъболекар

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Устната хигиена на изследваните е незадоволителна. Те са прилагали главно традиционните средства за почистване на зъбите - четка и паста. По-голяма част от респондентите не използват предлаганите на пазара допълнителни средства за премахване на плаката и не почистват редовно зъбен камък.

5. ЛИТЕРАТУРА

- Атанасова Е. Средства и методи в оралната хигиена. Медицина и физкултура, София 1984.
- Ботушанов П, Атанасов Б. Средства за орална хигиена. Авто Спектър. Пловдив 1996 г.
- Ботушанов П. Пародонтология. Автоспектър. Пловдив 2000.
- Джемилева Т. Заболявания на пародонта. Ацер София, 1999.
- Azodo C, Unamatokpa B. Gender difference in oral health perception and practice among medical house officers. Russian Open Med J 2012; 1:4.
- Bascones Martinez A, Figuero Ruiz E. Las enfermedades periodontales como infecciones bacterianas. Av Periodon Implantol 2005; 17(3): 147-15.
- Clerehugh V, Tugnait A, Genco R. Periodontology at a Glance. Wiley-Blackwell 2009.
- Escribano M, Matesanz P. Pasado, presente y futuro de la microbiologia de la periodontitis. Av in Periodoncia 2005; 17 (2): 79- 87.
- Kim HY, Lee SW, Cho SI. Associations between missing teeth with numet needs and socioeconomics status among South Korean dentate government employees. J Pub Health Dent 2007; 67:174-78
- Manzar K, Ghazala Y, Makhdoom S. Awareness and practices of oral health among patients

- seen at Khyber college of dentistry hospital. Pakistan Oral and Dental Journal 2015; 35:480-3.
- Offenbacher S. Periodontal diseases: pathogenesis. Ann Periodontol 1:821, 1996.
- Parveen N, Ahmed B, Bari A et al. Oro dental health:awareness and practice. JUMDC2 20011;10:5-10.
- Vassend O. Anhiety, pain and discomfort associated with dental treatment. Behav Res Ther 1993; 31:659-666.
- Zambon JJ. Periodontal diseases: microbial factors. Ann Periodontol 1:879, 1996.